SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 4. marca 2010 *

V zadevi C-241/08,

zaradi tožbe zaradi neizpolnitve obveznosti na podlagi člena 226 ES, vložene 2. junija 2008,

Evropska komisija, ki jo zastopata D. Recchia in J.-B. Laignelot, zastopnika, z naslovom za vročanje v Luxembourgu,

tožeča stranka,

proti

Francoski republiki, ki jo zastopata G. de Bergues in A.-L. During, zastopnika,

tožena stranka,

* Jezik postopka: francoščina.

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik četrtega senata v funkciji predsednika drugega senata, C. W. A. Timmermans, K. Schiemann, P. Kūris in L. Bay Larsen (poročevalec), sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,
sodni tajnik: R. Grass,

na podlagi pisnega postopka,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 25. junija 2009

izreka naslednjo

Sodbo

1 Komisija Evropskih skupnosti s to tožbo predlaga Sodišču, naj ugotovi, da Francoska republika s tem, da ni sprejela vseh zakonov in drugih predpisov za pravilen prenos člena 6(2) in (3) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L 206, str. 7, v nadaljevanju: Direktiva „o habitatih“), ni izpolnila obveznosti iz te direktive.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

2 Člen 2(3) Direktive „o habitatih“ določa, da ukrepi, sprejeti na podlagi te direktive, upoštevajo gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne značilnosti.

3 Člen 6, od (2) do (4), Direktive „o habitatih“ določa:

„2. Države članice storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območja določena, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

3. Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni nacionalni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt iz nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa, vključno tistih socialne ali gospodarske narave, in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo.

[…]“

Nacionalna ureditev

4 Člen L. 414-1(V) zakonika o okolju določa:

„Za območja Natura 2000 se določijo ukrepi, ki so namenjeni dolgoročni ohranitvi ali obnovitvi ugodnega stanja naravnih habitatov in populacij prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst, ki so upravičili njihovo omejitev. Območja Natura 2000 so tudi predmet ustreznih preventivnih ukrepov, da bi se preprečilo slabšanje stanja teh naravnih habitatov ter vznemirjanje, ki bi pomembno vplivalo na te vrste.

Ti ukrepi se določijo v sodelovanju zlasti med zadevnimi lokalnimi skupnostmi in njihovimi združenji ter s predstavniki lastnikov, upravljavcev in uporabnikov površin, vključenih v območje.

Upoštevajo ekonomske, socialne, kulturne in obrambne interese ter regionalne in lokalne posebnosti. Prilagojeni so posebnim nevarnostim, ki ogrožajo te naravne habitate in vrste. Ne vodijo do prepovedi človekovih dejavnosti, če te ne vplivajo pomembno na varstvo ali obnovitev ugodnega stanja teh habitatov in vrst. Ribolov, ribogojstvo, lov in druge z lovom povezane dejavnosti, ki se izvajajo v skladu z dopustnimi pogoji in na območjih, kot je določeno v veljavnih zakonih in predpisih, niso dejavnosti, ki vznemirjajo ali imajo take učinke.

Ukrepi se sprejmejo v okviru pogodb ali listin, predvidenih v členu L.414-3, ali ob uporabi zakonov ali drugih predpisov, zlasti tistih, ki se nanašajo na nacionalne parke, morske naravne parke, naravne rezervate, biotope ali razvrščena območja."

5 Člen L. 414-2(I), prva alinea, zakonika o okolju določa, da za vsako območje Natura 2000 dokument za določanje ciljev vsebuje smernice upravljanja, ukrepe, predvidene v členu L.414-1, podrobna pravila za njihovo izvajanje in spremljajoče finančne določbe.

6 Člen L. 414-3(I) tega zakonika določa:

„Za uporabo dokumenta za določanje ciljev lahko imetniki stvarnih in osebnih pravic, ki se nanašajo na ozemlja, vključena v območje, ter strokovnjaki in uporabniki morskih prostorov v območju z upravnimi organi sklenejo pogodbe, imenovane ‚pogodbe Natura 2000' […]

Pogodba Natura 2000 obsega celoto obveznosti v skladu s smernicami in ukrepi, ki so določeni v dokumentu za določanje ciljev, ki zadeva ohranjanje, ali glede na primer obnovitev naravnih habitatov in vrst, s katerimi je utemeljena vzpostavitev območja Nature 2000.

[…]“

7 Člen L. 414-4(I) tega zakonika določa:

„Programi ali projekti del, gradenj ali urejanj, za katere je potrebno upravno dovoljenje ali soglasje in katerih izvedba lahko občutno škoduje območju iz mreže Natura 2000, so predmet presoje posledic glede na cilje ohranjanja tega območja. Za tiste programe, ki so predvideni v zakonih in drugih predpisih, za katere ni potrebna študija presoje posledic, presoja poteka po postopku, ki je določen v členu L. 122-4 in naslednjih tega zakonika.

Dela, gradnje in urejanje, ki jih določajo pogodbe Natura 2000, so izvzeti iz postopka presoje iz prejšnjega odstavka.“

8 V skladu s členom R 414-21(III), točka 1, zakonika o okolju mora predlagatelj navesti razloge, zakaj ni drugačne zadovoljive rešitve za uresničitev načrta ali projekta, kadar ima ta lahko občutne škodljive učinke na stanje naravnih habitatov in vrst.

Predhodni postopek

9 Komisija je 18. oktobra 2005 na Francosko republiko naslovila pisni opomin, v katerem jo je obvestila o svojih dvomih glede skladnosti francoske zakonodaje s členom 6(2) in (3) Direktive o „habitatih“.

10 Ker je Komisija menila, da odgovor francoskih organov z dne 7. februarja 2006 ni prepričljiv, je 15. decembra 2006 Francoski republiki poslala obrazloženo mnenje, s katerim jo je pozvala, naj v dveh mesecih od prejema tega mnenja sprejme ukrepe, ki so potrebni za uskladitev z njim. Francoski organi so na to obrazloženo mnenje odgovorili z dopisom z dne 28. februarja 2007.

11 Komisija je 2. junija 2008 vložila to tožbo.

Tožba

Člen 6(2) Direktive „o habitatih“

Dopustnost

12 Ugotoviti je treba, da čeprav so bile z zakonom št. 2006-1772 z dne 30. decembra 2006 o vodah in povodjih (JORF z dne 31. decembra 2006, str. 20285) spremenjene zadevne nacionalne določbe, pa uvedene spremembe, kot zatrjuje Komisija, ne da bi

ji Francoska republika ugovarjala, teh določb ne spreminjajo bistveno in ne vplivajo na očitke, ki jih je Komisija predstavila v pisnem opominu in obrazloženem mnenju.

13 Torej so očitki o neskladnosti člena L. 414-1(V), tretji pododstavek, tretji in četrti stavek, zakonika o okolju, dopustni.

Prvi očitek glede nerazlikovalne uporabe merila, ki se nanaša na „pomemben vpliv“ na slabšanje habitatov in vznemirjanje vrst

– Trditve strank

14 Komisija trdi, da člen L. 414-1(V), tretji pododstavek, tretji stavek, zakonika o okolju s tem, da določa, da so človekove dejavnosti na območju Natura 2000 prepovedane le, če pomembno vplivajo na varstvo ali obnovitev ugodnega stanja teh habitatov in vrst, nerazlikovalno uporablja merilo o „pomembnem vplivu“ tako za slabšanje habitatov kot za vznemirjanje vrst in je zato nenatančen in manj strog kot člen 6(2) Direktive „o habitatih“. Zadnja določba naj bi namreč zahtevala, da države članice storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, kolikor bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive. Z drugimi besedami, vznemirjanje vrst, ki je največkrat časovno omejeno, se lahko do neke meje tolerira, za razliko od slabšanja habitatov, ki se ga lahko opredeli kot fizično razvrednotenje teh habitatov in naj

bi bilo sistematično prepovedano, saj naj bi bilo ogrožanje enega habitata hujše kot vznemirjanje ene vrste.

15 Čeprav Komisija priznava, da člen L. 414-1(V), prvi pododstavek, zakonika o okolju v skladu s členom 6(2) Direktive „o habitatih" razlikuje med nujnostjo preprečitve slabšanja teh habitatov in nujnostjo preprečitve vznemirjanj vrst, ker je merilo o „pomembnem vplivu" predvideno le za slednje, pa vseeno izreka očitke na francosko zakonodajo, v kateri ni tega razlikovanja pri posebnem urejanju v členu L. 414-1(V), tretji pododstavek, zakonika o okolju človekovih dejavnosti, ki jih pristojni organi lahko prepovejo le, ko te imajo pomemben vpliv.

16 Francoska republika na podlagi člena L. 414-1(V), prvi pododstavek, zakonika o okolju navaja, da je treba v vseh primerih preprečiti slabšanje habitatov v skladu z zahtevami iz člena 6(2) Direktive „o habitatih". Vendar naj bi člen L. 414-1(V), prvi pododstavek, tega zakonika omogočal, da se ne bi tako enostavno prepovedovalo človekovih dejavnosti, ki ne vplivajo pomembno na ohranitev habitatov. Take dejavnosti bi bile lahko v skladu s členom L. 414-1(V), prvi pododstavek, tega zakonika predmet ukrepov za preprečitev slabšanja habitatov prav tako kot za preprečitev vznemirjanj vrst.

17 Francoska republika meni, da je s tem, da se z uskladitvijo zahteve po ohranitvi habitatov in vrst z ohranitvijo človekovih dejavnosti, ki to zahtevo spoštujejo, člen L. 414-1(V), tretji pododstavek, zakonika o okolju v skladu s cilji Direktive „o habitatih" in njenim členom 2(3), ki določa, da morajo sprejeti ukrepi upoštevati gospodarske, družbene in kulturne potrebe ter regionalne in lokalne značilnosti. Stališče Komisije pa naj, nasprotno, ne bi bilo združljivo z zahtevami iz te direktive.

– Presoja Sodišča

18 Člen 6(2) Direktive „o habitatih“ določa splošno obveznost sprejemanja ustreznih ukrepov varstva, ki vključujejo preprečevanje slabšanja habitatov in vznemirjanje vrst, kar ima lahko pomembne vplive, ob upoštevanju ciljev te direktive.

19 V zvezi s tem je treba poudariti, da člen L. 414-1(V), prvi pododstavek, zakonika o okolju določa, da so območja Natura 2000 predmet ustreznih preventivnih ukrepov za preprečitev slabšanja stanja naravnih habitatov ter vznemirjanja, ki bi pomembno vplivalo na populacije prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst in je upravičilo omejitev območij.

20 V zvezi s človekovimi dejavnostmi člen L. 414-1(V), tretji pododstavek, zakonika o okolju natančneje določa, da taki ukrepi ne vodijo do prepovedi človekovih dejavnosti, če te ne vplivajo pomembno na varstvo ali obnovitev ugodnega stanja teh habitatov in vrst.

21 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je treba tretji pododstavek člena L. 414-1(V) zakonika o okolju brati skupaj s prvim pododstavkom člena L. 414-1(V) in ob njegovem upoštevanju.

22 Za ugotovitev, ali je očitek Komisije utemeljen, je treba spomniti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Komisija tista, ki mora dokazati obstoj zatrjevane neizpolnitve obveznosti. Komisija mora namreč Sodišču predložiti vse dokaze, ki so potrebni za to, da lahko Sodišče preizkusi, ali je ta neizpolnitev podana, pri čemer se ne more sklicevati na nobeno domnevo (glej zlasti sodbo z dne 11. decembra 2008 v zadevi Komisija proti Helenski republiki, C-293/07, točka 32 in navedena sodna praksa).

23 V obravnavanem primeru pa je Komisija v bistvu zatrjevala samo, da mora člen L. 414-1(V), tretji pododstavek, zakonika o okolju prepovedovati vsa poslabšanja, čeprav nimajo pomembnega vpliva, da bi se zagotovil prenos, skladen s členom 6(2) Direktive „o habitatih“. Komisija s tem, da je tako izolirala to določbo in ni dovolj upoštevala neposrednega zakonodajnega sobesedila, v katerega spada, zlasti ni dokazala, da ustrezni ukrepi, sprejeti na podlagi člena L. 414-1(V), prvi pododstavek, tega zakonika dejansko ne omogočajo preprečitve slabšanja habitatov v smislu člena 6(2) te direktive.

24 V teh okoliščinah ni bilo dokazano, da s členom L. 414-1(V) zakonika o okolju, kot celota, ni bil skladno prenesen člen 6(2) Direktive „o habitatih“ z vidika prvega očitka.

25 Zato je treba ta očitek zavrniti.

Drugi očitek o splošni potrditvi tega, da nekatere dejavnosti ne vznemirjajo

– Trditve strank

26 Komisija zatrjuje, da člen L. 414-1(V), tretji pododstavek, četrti stavek, zakonika o okolju, ki določa, da ribolov, ribogojstvo, lov in druge dejavnosti, povezane z lovom, ki se izvajajo v skladu z dopustnimi pogoji in na območjih, kot je določeno v veljavnih zakonih in predpisih, niso dejavnosti, ki vznemirjajo ali imajo take učinke, ne zagotavlja jasnega, natančnega in popolnega prenosa člena 6(2) Direktive „o habitatih“. Skladnost z ureditvijo brez zagotovitve, da ta upošteva zahteve posebnega območja, namreč ne more *a priori* voditi do splošne potrditve, da te dejavnosti ne vznemirjajo.

27 Komisija zlasti meni, da dokument za določanje ciljev, na katerega se sklicuje zakonodajna oblast, ni take vrste, da bi se v njem upoštevale zahteve danega območja, ker namen tega dokumenta, sprejetega na pogodbenem temelju, ni urejanje dejavnosti, kot sta lov ali ribolov, in nima zavezujočega učinka, saj v njem niso določene sankcije.

28 Francoska republika trdi, da je pravilno prenesla člen 6(2) Direktive „o habitatih“ ko je načeloma predvidela, da ribogojstvo in druge dejavnosti, povezane z lovom, ne vznemirjajo, če se jih izvaja v skladu z veljavnimi zakoni in predpisi in da se zato zanje domneva, da so v skladu s cilji ohranitve, ki se jih skuša doseči v okviru evropskega ekološkega omrežja Natura 2000.

29 Francoska republika priznava, da dokument za doseganje ciljev ne vključuje neposredno uporabljivih zakonodajnih ukrepov, in poudarja, da se potrebni zakonodajni ukrepi za zadevno območje potrdijo naknadno z odločbo pristojnih organov in s tem dopolnjujejo obstoječo splošno zakonodajo. Poleg tega navaja, da se splošna ureditev ribolovnih in lovskih dejavnosti lahko nanaša na ozemlja, določena in omejena v skladu z ekološkimi merili, kar je podlaga za določitev kvot za odvzem.

– Presoja Sodišča

30 Najprej je treba spomniti, da je v skladu s sodno prakso Sodišča namen člena 6(2) in (3) Direktive „o habitatih“ zagotavljanje enake ravni varstva (glej v tem smislu sodbi z dne 7. septembra 2004 v zadevi Waddenvereniging in Vogelsbeschermingsvereniging, C-127/02, ZOdl., str. I-7405, točka 36, in z dne 13. decembra 2007 v zadevi Komisija proti Irski, C-418/04, ZOdl., str. I-10947, točka 263).

31 Nato je treba poudariti, da je v zvezi s členom 6(3) Direktive „o habitatih“ Sodišče že presodilo, da možnost, da se nekatere dejavnosti v skladu z veljavno zakonodajo na splošno izvzame iz potrebe po presoji posledic za zadevno območje, ni v skladu s to določbo. Tako izvzetje namreč ne zagotavlja, da te dejavnosti ne škodijo celoti varovanega območja (glej v tem smislu sodbo z dne 10. januarja 2006 v zadevi Komisija proti Nemčiji, C-98/03, ZOdl., str. I-53, točki 43 in 44).

32 Upoštevajoč raven podobnega varstva iz člena 6(2) in (3) Direktive „o habitatih“ je torej člen L. 414-1(V), tretji pododstavek, četrti stavek, zakonika o okolju, ki na

splošno določa, da nekatere dejavnosti, kot sta lov ali ribolov, ne vznemirjajo, mogoče šteti za skladne s členom 6(2) le, če je zagotovljeno, da te dejavnosti ne povzročajo nobenega vznemirjanja, ki bi lahko bistveno vplivalo na cilje te direktive.

33 Francoska republika v zvezi s tem potrjuje, da je dokument za določanje ciljev izdelan za vsako območje in služi kot osnova za sprejetje ciljnih ukrepov, katerih namen je upoštevanje ekoloških zahtev zadevnega območja. Dodaja še, da bo izvajanje zadevnih dejavnosti v skladu s splošno zakonodajo, ki se zanje uporablja, omogočilo upoštevanje določenih in omejenih ozemelj v skladu z ekološkimi merili ali določitev kvot odvzema.

34 Zato je treba preučiti, ali taki ukrepi ali pravila dejansko omogočajo, da se zagotovi, da zadevne dejavnosti ne povzročajo nobenega vznemirjanja s pomembnimi vplivi.

35 V zvezi z dokumentom za določitev ciljev Francoska republika navaja, da ta ne vključuje neposredno uporabljivih zakonodajnih ukrepov in da gre za sredstvo diagnosticiranja, ki na podlagi razpoložljivih znanstvenih dognanj omogoča, da se pristojnim organom predlaga ukrepe, ki bi omogočili doseganje ciljev ohranitve iz Direktive „o habitatih“. Dodaja, da za zdaj ta dokument za določitev ciljev obstaja samo za polovico zadevnih območij.

36 Lahko sklepamo, da ta dokument za določitev ciljev ne more sistematično in v vseh primerih zagotoviti, da zadevne dejavnosti ne povzročajo nobenega vznemirjanja, ki bi lahko bistveno vplivalo na cilje te direktive.

37 Tak sklep velja še toliko bolj za ciljne ukrepe, katerih namen je upoštevanje ekoloških zahtev za dano območje, ker njihovo sprejetje temelji na dokumentu za določitev ciljev.

38 V zvezi s splošnimi pravili, ki veljajo za zadevne dejavnosti, je treba ugotoviti, da čeprav lahko taka pravila zmanjšajo tveganje za občutna vznemirjanja, pa lahko popolnoma izključijo to tveganje le, če nujno predvidijo spoštovanje člena 6(2) Direktive „o habitatih". Francoska republika pa ne trdi, da je v tem primeru tako.

39 Iz navedenega izhaja, da je Francoska republika s tem, da je na splošno določila, da ribolov, ribogojstvo, lov in druge dejavnosti, povezane z lovom, ki se izvajajo v skladu z dopustnimi pogoji in na območjih, kot je določeno v veljavnih zakonih in predpisih, niso dejavnosti, ki vznemirjajo ali imajo take učinke, ni izpolnila obveznosti iz člena 6(2) Direktive „o habitatih".

Člen 6(3) Direktive „o habitatih"

Prvi očitek, ki se nanaša na izvzetje del, gradenj in urejanj, ki jih določajo pogodbe Natura 2000, iz postopka presoje posledic za območje

– Trditve strank

40 Komisija očita, da s členom L. 414-4(I), drugi pododstavek, zakonika o okolju ni bil pravilno prenesen člen 6(3) Direktive „o habitatih", ker naj bi iz v členu 6(3) določenega

postopka presoje posledic za območje sistematično izvzemal dela, gradnje in urejanja iz pogodbe Natura 2000.

41 Na podlagi francoskega prava naj bi bile pogodbe Natura 2000 sklenjene „za uporabo dokumentov za določanje ciljev“, ki naj bi vključevali med drugim enega ali več tipskih seznamov obremenitev, ki se uporabljajo za pogodbe Natura 2000 in opredeljujejo dobre prakse, ki jih je treba spoštovati pri uresničevanju pogodbenih ukrepov, cilja, ki se mu sledi, in zadevnih habitatov. Čeprav morajo biti te pogodbe skladne z dokumenti za določitev ciljev, pa po mnenju Komisije nič ne kaže na to, da ti vsebujejo izključno ukrepe, ki so neposredno povezani z upravljanjem območja ali so zanj potrebni.

42 Francoska republika priznava, da so dela, gradnje in urejanja, predvideni v pogodbah Natura 2000, izvzeti iz postopka presoje posledic za območje in meni, da člen 6(3) Direktive „o habitatih“ ne nalaga, naj se ta postopek presoje uporablja za ta dela, gradnje in urejanja, saj po njenem mnenju ne škodijo pomembno območju.

43 Pogodbe Natura 2000 naj bi bile v skladu s členom L. 414-3 zakonika o okolju sklenjene za uporabo dokumentov za določitev ciljev in izključeno naj bi bilo, da bi nasprotovale ciljem ohranjanja habitatov in vrst ali vključevale dejavnosti, ki ne bi bile potrebne za dobro stanje ohranjanja območja.

– Presoja Sodišča

44 Spomniti je treba, da je na podlagi člena 6(3) Direktive „o habitatih“ pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, treba opraviti ustrezno presojo njegovih posledic glede na cilje ohranjanja tega območja.

45 Glede tega ni sporno, da je mogoče dela, gradnje in urejanja, predvidene s pogodbami Natura 2000, opredeliti za načrte ali projekte v smislu člena 6(3).

46 Preučiti je torej treba, ali so dela, gradnje ali urejanja, ki so predvideni s pogodbami Natura 2000, neposredno povezani z upravljanjem območja ali zanj potrebni, tako da za njihovo dovoljenje ni treba opraviti presoje posledic iz člena 6(3) te direktive.

47 Iz člena L. 414-3(I) zakonika o okolju izhaja, da se pogodba Natura 2000 sklene za „uporabo dokumenta za določanje ciljev“ in obsega „celoto obveznosti v skladu s smernicami in ukrepi, ki so določeni v dokumentu za določanje ciljev, ki zadeva ohranjanje ali glede na primer obnovitev naravnih habitatov in vrst, s katerimi je utemeljena vzpostavitev območja Natura 2000“.

48 Na podlagi člena L. 414-2(I), prvi pododstavek, tega zakonika dokument za določanje ciljev določa zlasti smernice upravljanja in ukrepe ohranjanja ali obnovitve.

49 Francoska republika meni, da sistematično izvzetje del, gradenj in urejanj, predvidenih v pogodbi Natura 2000, iz obveznosti presoje posledic za območje, določene v členu 6(3) Direktive „o habitatih“ upravičuje ideja, da kadar je predmet teh pogodb uresničitev ciljev ohranjanja in obnovitve, ki so bili določeni za to območje, so ti neposredno povezani z upravljanjem tega območja ali zanj potrebni.

50 Tak pristop naj bi torej predpostavljal, da so ukrepi, predvideni s pogodbami Natura 2000, s katerimi naj se uresničujejo cilji ohranjanja in obnovitve, v vseh primerih tudi ukrepi, neposredno povezani z upravljanjem območja ali zanj potrebni.

51 Vendar ni mogoče izključiti, da dela, gradnje in urejanja, predvideni s temi pogodbami, niso neposredno povezani z njegovim upravljanjem ali potrebna zanj, čeprav je njihov cilj ohranjanje ali obnovitev območja.

52 V zvezi s tem pa Francoska republika priznava, da se lahko v zvezi z očitkom glede „nerazlikovalne uporabe“ merila, ki se nanaša na pomemben vpliv, ukrepi za ohranjanje habitatov izkažejo za ugodne za nekatere zadevne habitate, vendar povzročijo poslabšanje drugih vrst habitatov. Kot primer navaja solinarstvo, za potrebe katerega ustvarjanje bazenov za namene industrijske dejavnosti pridobivanja soli povzroča poslabšanje habitata, ki ga sestavljajo lagune, čeprav ima lahko sicer ta dejavnost ugodne učinke na regeneracijo okolja zaradi ohranitve nekaterih tipov solin.

53 Torej lahko določitev ciljev ohranjanja in obnovitve v okviru Nature 2000 zahteva, kot je poudarila generalna pravobranilka v točki 71 sklepnih predlogov, reševanje konflikta med različnima ciljema.

54 Da bi bilo uresničevanje ciljev ohranjanja iz Direktive „o habitatih“ popolnoma zagotovljeno, je torej nujno, da se v skladu s členom 6(3) Direktive „o habitatih“ vsak načrt ali projekt, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali potreben zanj in lahko nanj pomembno vpliva, individualno presodi glede njegovih posledic za zadevno območje ob upoštevanju ciljev njegovega ohranjanja.

55 Lahko sklepamo, da samo skladnost pogodb Natura 2000 s cilji ohranjanja območij ob upoštevanju člena 6(3) Direktive „o habitatih“ ne more šteti za zadostno, da bi bili lahko dela, gradnje in urejanja, predvideni s temi pogodbami, sistematično izvzeta iz presoje posledic za območje.

56 Zato Francoska republika s tem, da je iz postopka presoje posledic za območje sistematično izvzela dela, gradnje in urejanja, ki so predvideni s pogodbami Natura 2000, ni izpolnila obveznosti iz člena 6(3) Direktive „o habitatih“.

Drugi očitek, obstoj dejavnosti, za katere ni potrebno dovoljenje

– Trditve strank

57 Komisija trdi, da člen L. 414-4(I), prvi pododstavek, zakonika o okolju ni v skladu s členom 6(3) Direktive „o habitatih“, ker določa, da je treba opraviti presojo posledic za območje le za postopke, za katere se zahteva upravno dovoljenje ali odobritev. Programi ali projekti, za katere velja sistem priglasitev, naj bi bili izvzeti. Vendar naj bi ti pomembno vplivali na območje, glede na cilje ohranjanja, kar je odločilno merilo za uporabo člena 6(3) te direktive.

58 Francoska republika ne izpodbija utemeljenosti tega očitka in se samo sklicuje na zakonodajne spremembe, ki jih je uvedla, da bi uskladila svojo zakonodajo z zakonodajo Skupnosti, te spremembe pa so bile uvedene z zakonom št. 2008-757 z dne

1. avgusta 2008 o okoljski odgovornosti in določbah o prilagoditvi pravu Skupnosti na področju okolja (JORF z dne 2. avgusta 2008, str. 12361).

– Presoja Sodišča

59 Spomniti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso obstoj neizpolnitve obveznosti treba presojati glede na položaj države članice, kakršen je bil ob izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju, in da Sodišče ne upošteva poznejših sprememb (glej sodbo z dne 25. julija 2008 v zadevi Komisija proti Italiji, C-504/06, točka 24 in navedena sodna praksa).

60 V obravnavanem primeru Francoska republika ne prereka tega, da z zadevno nacionalno določbo ni bil pravilno prenesen člen 6(3) Direktive „o habitatih“ ob izteku roka, 15. februarja 2007, določenega v obrazloženem mnenju, to je pred sprejetjem zakona št. 2008-757.

61 Ne da bi bilo treba preučiti skladnost zakona št. 2008-757 z Direktivo „o habitatih“ zadostuje, da se v teh okoliščinah ugotovi, da je bil ta zakon sprejet po izteku roka, določenega v obrazloženem mnenju.

62 Zato Francoska republika s tem, da je iz postopka presoje posledic za območje sistematično izvzela programe, projekte del, gradenj ali urejanj, za katere velja sistem priglasitve, ni izpolnila obveznosti iz člena 6(3) Direktive „o habitatih“.

Tretji očitek glede neobstoja preučitve drugih rešitev

– Trditve strank

63 Komisija očita, da s členom R. 414-21(III), točka 1, zakonika o okolju predlagatelju v okviru ustrezne presoje posledic za območje iz člena 6(3) Direktive „o habitatih“ ni bil naložen opis več drugih rešitev, ki si jih je mogoče zamisliti pri uresničitvi načrta ali projekta. Ta presoja naj bi namreč nalagala, po eni strani, da se začne z več preučenimi drugimi rešitvami in z analizo njihovih posledic za območje, in, po drugi strani, da jih javni organi preučijo, tudi če ni škode za celovitost območja, preden se lahko izrečejo o utemeljenosti tega člena 6(3).

64 Komisija meni, da sama obveznost, naložena predlagatelju, navesti, zakaj ni druge zadovoljive rešitve, ne zadostuje za zagotovitev presoje drugih rešitev v okviru presoje posledic za območje. Francoska zakonodaja naj torej ne bi bila v skladu z obveznostjo preveriti neobstoj drugih rešitev iz člena 6(3) Direktive „o habitatih“.

65 Francoska republika navaja, da je bil z izpodbijano določbo pravilno prenesen člen 6(3) Direktive „o habitatih“. Poleg tega naj bi francoska zakonodaja v resnici predlagatelje privedla do tega, da preučijo, opišejo in kartografirajo druge rešitve in razložijo prednosti in slabosti vsake rešitve, upoštevajoč cilje ohranjanja območja.

66 Francoska republika pojasnjuje, da zaradi odprave vsakršne dvoumnosti v zvezi s tem uredbe za izvedbo zakona št. 2008-757 vsekakor izrecno določajo obveznost predlagatelja, da opiše druge rešitve.

– Presoja Sodišča

67 Komisija s tem očitkom trdi, da mora ustrezna presoja, ki mora biti opravljena na podlagi člena 6(3) Direktive „o habitatih“, vključevati tudi preučitev drugih rešitev.

68 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da ta očitek izhaja iz nepravilnega razumevanja člena 6(3) Direktive „o habitatih“ tako v zvezi s pojmom ustrezne presoje kot postopkovne faze, v okviru katere je treba opraviti preučitev drugih rešitev.

69 Po eni strani namreč v skladu z ustaljeno sodno prakso ustrezna presoja posledic za območje, ki jo je treba opraviti na podlagi tega člena 6(3), pomeni, da je treba, upoštevajoč najboljša znanstvena dognanja na tem področju, identificirati vse vidike načrta ali projekta, ki lahko sami ali skupaj z drugimi načrti ali projekti vplivajo na cilje ohranjanja tega območja (zgoraj navedeni sodbi Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging, točka 54, in Komisija proti Irski, točka 243). Taka presoja torej ne vključuje preučitve alternativ načrta ali projekta.

70 Po drugi strani je treba poudariti, da obveznost preučitve drugih rešitev za načrt ali projekt ne spada pod odstavek 3 člena 6 Direktive „o habitatih“, ampak pod odstavek 4 tega člena (glej v tem smislu sodbo z dne 14. aprila 2005 v zadevi Komisija proti Nizozemski, C-441/03, ZOdl., str. I-3043, točka 27 in naslednje).

71 V skladu s členom 6(4) Direktive „o habitatih“ je namreč mogoče preizkus iz tega odstavka, ki se nanaša med drugim na neobstoj drugih rešitev, opraviti le, če so ugotovitve, pridobljene na podlagi presoje posledic, opravljene v skladu s členom 6(3) te

direktive, negativne in če je treba načrt ali projekt zaradi nujnih razlogov prevladujočega javnega interesa kljub temu izpeljati (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Nizozemski, točki 26 in 27).

72 Tako imajo v skladu s presojo posledic, opravljeno na podlagi člena 6(3) Direktive „o habitatih“, in ob negativnem izidu te presoje pristojni organi izbiro, da bodisi zavrnejo izvedbo zadevnega projekta ali načrta bodisi jo na podlagi člena 6(4) te direktive dovolijo, če so bili izpolnjeni pogoji, določeni s to določbo (glej sodbo z dne 26. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Portugalski, C-239/04, ZOdl., str. I-10183, točka 25, in v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Waddenvereniging in Vogelbeschermingsvereniging, točki 57 in 60).

73 V navedenih pogojih preučitev drugih rešitev, kot se zahteva v členu 6(4) Direktive „o habitatih“, ne pomeni elementa, ki bi ga morali pristojni nacionalni organi upoštevati pri izvedbi ustrezne presoje, predvidene v členu 6(3) te direktive (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Nizozemski, točka 28).

74 Iz tega sledi, da glede tega Komisija nima podlage za sklicevanje na to, da člen R. 414-21(III), točka 1, zakonika o okolju ni skladen s členom 6(3) Direktive „o habitatih“.

75 Zato tega očitka ni mogoče sprejeti.

76 Glede na vse zgoraj navedeno je treba ugotoviti, da Francoska republika s tem, da

– je po eni strani določila, da ribolov, ribogojstvo, lov in druge dejavnosti, povezane z lovom, ki se izvajajo v skladu z dopustnimi pogoji in na območjih, kot je določeno v veljavnih zakonih in predpisih, niso dejavnosti, ki vznemirjajo ali imajo take učinke,

– je po drugi strani iz postopka presoje posledic za območje sistematično izvzela dela, gradnje in urejanja, ki so predvideni s pogodbami Natura 2000, in

– je iz tega postopka sistematično izvzela programe in projekte del, gradenj ali urejanj, za katere velja sistem priglasitve,

ni izpolnila obveznosti iz člena 6(2) in (3) Direktive „o habitatih“.

Stroški

77 V skladu s členom 69(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. V skladu s členom 69(3) pa lahko Sodišče odloči, da se stroški delijo ali da vsaka stranka nosi svoje stroške, če vsaka stranka uspe samo deloma.

78 V tem sporu je treba upoštevati dejstvo, da nekateri očitki Komisije niso bili sprejeti.

79 Torej je treba Francoski republiki naložiti dve tretjini stroškov, Komisiji pa se naloži preostalo tretjino.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

1. Francoska republika s tem, da

– **je po eni strani določila, da ribolov, ribogojstvo, lov in druge dejavnosti, povezane z lovom, ki se izvajajo v skladu z dopustnimi pogoji in na območjih, kot je določeno v veljavnih zakonih in predpisih, niso dejavnosti, ki vznemirjajo ali imajo take učinke,**

– **je po drugi strani iz postopka presoje posledic za območje sistematično izvzela dela, gradnje in urejanja, ki so predvideni s pogodbami Natura 2000, in**

– **je iz tega postopka sistematično izvzela programe in projekte del, gradenj ali urejanj, za katere velja sistem priglasitve,**

ni izpolnila obveznosti iz člena 6(2) in (3) Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst.

2. V preostalem se tožba zavrne.

3. Francoski republiki se naloži dve tretjini stroškov. Evropski komisiji se naloži preostalo tretjino.

Podpisi